
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені Г.С.СКОБОРОДИ

На правах рукопису
УДК 882

АГАЄВА ТЕТЬЯНА ІВАНІВНА

ГОГОЛІВСЬКИЙ МІФ ПРО ПЕТЕРБУРГ У КОНТЕКСТІ
РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 30-40-х рр. XIX століття

Спеціальність 10.01.01 - російська література

А в т о р е ф е р а т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Харків - 1993

Робота виконана на кафедрі російської і зарубіжної літератури Харківського державного педагогічного інституту ім. Г.С.Сковороди

Науковий керівник: доктор філологічних наук,
професор Л.Г.Фірман
Обійняті опоненти: доктор філологічних наук,
професор М.М.Гіршман,
кандидат філологічних наук,
доцент В.Л.Мілявський.
Провідна установа - Дніпропетровський державний
університет.

Захист відбудеться 15 квітня 1993 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої ради К ІІЗ.24.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук при Харківському державному педагогічному інституті ім. Г.С.Сковороди /310078, м.Харків, вул.Чернишевського, 60/.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського державного педагогічного інституту ім. Г.С.Сковороди.

Автореферат розіслано "___" березня 1993 р.

Вчений секретар
спеціалізованої ради
кандидат філологічних наук *В.С.Прихольно* В.С.Прихольно

Актуальність дослідження. Важко назвати місто, що в момент свого заснування було об'єктом такої кількості легенд і в такому емоційному діапазоні, як Петербург. Негативне сприйняття північно-столиці, що існувало тільки в міському фольклорі XVIII століття, надійно ввійшло і закріпилося в російській літературі XIX століття, і пов'язано це було з іменами Пушкіна, Гоголя, Достоевського та багатьох інших письменників. Сама в XIX столітті міф про Петербург набув динамічності, під час якої отримав ряд додаткових відтінків, змін, перетворень і навіть спроб "реконструкції", а також виявив інваріантність авторських констативів міфологізації столичної дійсності. При цьому Петербург виступав не як звичайне місто, що приголомшало увагу письменника, а як "жорсткий категоричний імператив свідомості". Так утворилися в 30-ті роки два літературні міфи про Петербург - пушкінський та гоголівський, жодний із яких свідчив про авторський міфологічний світогляд. Але увагу літературознавців та письменників подальших часів привернув не пушкінський, а гоголівський міф про Петербург як місто фантастично-горічне, що набував рис нереального простору.

Початок вивчення гоголівського міфа про столичне місто був покладений М.П.Амфіферовим у праці "Душа Петербурга"/1922/, в якій були намічені риси міфологічної специфіки гоголівського міста. З останніх досліджень, що прямо чи принагідно стосуються проблеми гоголівської міфологізації столичної дійсності, треба назвати статті В.М.Топорова та В.М.Лот'яна із збірника "Семантика горда и городской культуры. Петербург" /1984/, а також праці Б.М.Орлова, В.С.Ветловської, М.Васюковича, О.Г.Дзактєвської, А.С.Слюсаря. Особливо треба виділити монографію В.М.Марковича "Петербургские повести Н.В.Гоголя"/1989/ як перше фундаментальне дослідження гоголівського міфа про Петербург. У той же час доводиться констатувати, що не дивлячись на те, що спадщині Гоголя присвячено багато праць і предметом дослідження були найрізноманітніші аспекти його творчості, вивчення впливу гоголівського міфа про Петербург на розвиток російської літератури ще чекає на цілеспрямоване наукове освоєння. І якщо в праці М.П.Амфіферова, Д.Ченгера, Р.Л.Наздрова,

¹Міфологія Петербурга в петербургській тексті російської літератури // Семантика горда и городской культуры. Петербург: Мифы по-петербургски. - Санкт-Петербург, 1994. - С.116.